

lijken zegen. In de donkerste en moeilijkste oogenblikken van Kristens geslinderd leven is ze zijn troost: ze spreekt hem dan ook van God, van zonde, van genade. Als hij, na een heftige vechtpartij, waarin hij Gunnhilds vader heeft gedood (niet met opzet echter), tot dwangarbeid wordt veroordeeld, is het Gunnhild, die zijn sombere, donkere ziel tot rust weet te brengen. Zelfs wil hij zijn bloed offeren, om zoo de bloedschuld van zijn geslacht te verzoenen. Maar Gunnhild wijst hem er op, dat er slechts Eén is, wiens bloed verzoening teweegbrengen kan.

En dan gaat hij, terwijl zij intrekt bij Kristens tante en daar de geboorte afwacht van haar en Kristens kind. De tijd van wachten is voor haar gekomen, waarvan reeds de oude Job heeft gesproken, toen hij zei, dat in haar leven het wachten langer zou zijn dan bij eenig ander in het Aurdal, maar dat God haar dat wachten leeren zou. En onder dat wachten is ze sterk, als ze Kristens in de gevangenis bezoekt, als ze haar zaken beheert, als ze in nieuwe familie-moeilijkheden gemengd wordt. Sterk, omdat God haar sterkte is, omdat ze leeft uit het geloof, dat „Zonneheuvel“ altijd heeft overglansd.

Het derde boek, „De Zondvloed“ zet de geschiedenis van Kristens en Gunnhild voort. 'Ontleent zijn titel aan een ramp, die het Aurdal geteisterd heeft, een zondvloed, die hoeven en menschen heeft verzwolgen (ook Gunnhilds broer en Kristens tante) en die men ziet als een Godsoordeel over de zonde en de schande der dalbewoners. Maar ook in figuurlijken zin is er sprake van een zondvloed, een waterstroom van schuldbesef en donker lijden, die over Kristens en Gunnhild komt.

Tijdens Kristens verblijf in de gevangenis is Gunnhild hem trouw gebleven: zij ziet zich in Gods weg. Als de tijd van zijn arrest lang verstreken is, en ze nog altijd niets heeft gehoord, reist ze naar de verre stad, waar hij zijn moed: een tocht van vele ontberingen en moeiten. En dan verneemt ze dat hij is vertrokken naar Bergen. Gunnhild maakt dan een periode van zware depressie door, waarin ze worstelt met God. Maar haar geloof zegeviert, en verdiept en geleuterd, stil in innerlijken vrede, wacht ze verder Gods tijd af. Die komt, als in het dal de predikanten van Hans Nielsen Hauge's beweging ingang vinden. Zij hebben Kristens ontmoet, weten van zijn zonde, maar ook van zijn bekeering, nadat hij door een diepen weg is gegaan, geestelijk en lichamelijk. En door hun bemiddeling komt Kristens naar het Aurdal terug, een veranderd man, een boeteling, maar ook een gezegende. Zijn huwelijk met Gunnhild wordt dan spoedig voltrokken.

Sterk is in dit derde boek het religieuze element: de mystiek van de revival heeft het geheel doortrokken. Maar het brengt ook de diepte in de zielsgeschiedenis van de beide menschen, omdat het de tegenstelling van zonde en genade, die de eigenlijkheid is van beider leven, in haar groote kracht doet uitkomen.

...

Ik zei hierboven, dat de beteekenis van den familieroman der Scandinavische literatuur is, dat hij is spiegel van een volk en zijn geaardheid, van een tijd en zijn cultuur. Uit wat een overzicht van de drie deelen van Ingeborg Möller

te zien geeft, blijkt dat ook voor deze romans te gelden: spiegels van het Noorsche volk in zijn aard en wezen, spiegel van den tijd en de 18-eeuwse cultuur. In dit verband is het tekenend, dat de beweging van Hans Nielsen Hauge, den revivalist der Noorsche dalen, in den breede in het derde deel wordt beschreven. Daarom hebben ze ook als literaire verschijnselen hun waarde.

En naar mijn meening kunnen ze ook in onzen christelijken kring hartelijk ter lezing worden aanbevolen aan ieder, die de sfeer van tijd- en cultuurspiegelende boeken kan verstaan.

C. T.

VRAGEN VAN GEESTELIJK EN ZEDELIIK LEVEN

De staat van de ziel des geloovigen na den dood.

Een onzer lezers doet me een vraag over den staat van de ziel des geloovigen, aanstonds na het verscheiden uit dit leven, of over wat we kortheidshalve doorgaans noemen „den staat der afgescheidenheid“ of „den tusschentoestand“.

Een onderwerp, dat in alle tijden de gedachten van wie in Christus gelooven, heeft bezig gehouden, en dat wel méér mocht doen dan doorgaans het geval is.

Dan het geval is óók en vooral in onze dagen. Want wie acht geeft op wat onder de christenen alzo onderwerp van gesprek is, moet met droefheid constateeren, dat de inhoud onzer christelijke hope blijkbaar weinigen bezig houdt.

Het leven van nu neemt de geesten, ook onder degenen die God vreezen, zóo in beslag, dat er schier geen plaats blijft voor het toekomstige.

Van het „grijpen naar het eeuwige leven“ waartoe de Apostel zijn zoon Timotheüs zoo nadrukkelijk vermaande, valt, helaas, al te weinig te hespeuren. En wie zal zeggen, voor hoe groot een deel dit oorzaak is van 't gemis van blijdschap, van moed en veerkracht, waarover we te klagen hebben. Ook van de wereldgelijkvormigheid die hand over hand toeneemt. Want de christelijke hope — óók een deel van de geestelijke wapenrusting des geloovigen, naar Ef. 6 — is een der machtigste verweermiddelen tegen de zuigkracht der tegenwoordige wereld.

Daarom deed het me genoegen, ook over dit onderwerp eens een vraag te ontvangen.

Overigens geeft de vraag geen aanleiding om er breedvoerig over te handelen.

Want ze is niet in het algemeen gedaan.

Trouwens, in dat geval zouden we hier ook geen ruimte vinden om haar te beantwoorden.

Ze geldt alleen de verhouding van de ziel eens geloovigen onmiddellijk na den dood tot de gelukzaligheid.

Vrager is van oordeel, gelijk hij schrijft, „dat de ziel, na haar verscheiden uit het lichaam, geborgen wordt door God, en dus van het stoffelijk lichaam ontdaan, voortleeft zooals ze hier op aarde leefde, met dit verschil, dat ze geen stoornis meer ondervindt van het lichaam en van de zondige omgeving in dit leven“.

dat alle deelnemers voorbij den ouden mageren man defileeren om dezen de hand te drukken. Wat zal hij doen? Stilletjes er vandoor gaan? Hij hoopt half dat de burchtheer, beu van al het handen geven, hem niet zien zal.

Maar, jawel! Hoe groot is z'n ontsteltenis als hij hem een stap in zijn richting ziet doen en hem de bleke, madere handen toesteken.

— Mijnheer, ik dank u!

De jonge man maakt een diepe buiging.

— Ik dank u, herhaalde hij, hem aanziende tot in het diepste van zijn wezen.

— Mijnheer, begon hij weer, toen ik u zoo even zag bij het stoffelijk overblijfsel van mijn geliefde zuster, heb ik gedacht, dat de eer van uw tegenwoordig zijn, ons misschien was te beurt gevallen door een of andere familie-relatie... dat uw naam...

De grijsaard put zich uit in onderstellingen en naarmate het blijkt, dat hij verkeerd geraden heeft, komt op zijn gezicht de extatische uitdrukking van een mateloze voldoening. De jonge man aanvaardt de uitnodiging om de nacht op het kasteel door te brengen. Eigenlijk tegen zijn zin. Wat moet hij doen met dien wonderlijken man, in die omgeving waar de rouw nog zweeft om alle dingen? Is hij op een voetreis om de gevangene te zijn van een zonderling met wien het meest pure toeval hem in aanraking heeft gebracht? Een zonderling die telkens een traan wegveegt als hij hem aanziet, en wiens handdrukken steeds hartelijker worden?

Maar het avondmaal is zóo voortreffelijk, het dienstpersoneel zóo vol ijver, de omgeving zóo oud, belangwekkend, dat hij vrede neemt met zijn zeldzaam lot.

Het kasteel, waarin hij terecht is gekomen, is in de dertiende en veertiende eeuw het hoofdkwar-

In de meening van anderen „dat de ziel van stonden aan het hallelujah zingt voor den troon Gods en alleen nog maar wacht op de volmaakte zaligheid die op den dag der dagen geopenbaard zal worden“, kan hij zich niet vinden.

Hij vraagt nu, of hij hierin dwaalt.

Nu is dwalen nooit iets om iemand geluk mee te wenschen, maar, als onze inzonder oprecht geloof in den Heere Jezus Christus als zijn Zaligmaker, mag ik er hem van harte geluk mee wenschen, dat hij meer bezit dan hij zelf weet. Dat zal hem ook spoedig duidelijk worden, als hij begint met zich los te maken van eigen voorstellingen en van andere opvattingen, om zijn licht te zoeken waar het alleen te vinden is: in het Woord Gods. Laten we er ons toch aan gewennen, dat te doen bij al onze vragen. We zullen dan tot de ontdekking komen, dat het antwoord veel dichterbij ligt dan we dachten.

Ik heb in dit geval ook niets anders te doen dan even de Schrift op te slaan. En ik bepaal me dan tot de Schrift des Nieuwen Testaments.

Niet, dat ook het Oude Testament geen licht geeft over den staat der ziel aanstonds na het sterven — maar in overeenstemming met heel den gang der openbaring, is het ons, vooral op dit punt, veel overvloediger ontsloten in het Nieuwe.

En daarin wijs ik dan op de volgende uitspraken. Eerst op die van den Heere Jezus Christus, in Zijn woord tot den boetvaardigen moordenaar aan het kruis: „Heden zult gij met Mij in het Paradijs zijn“ (Lukas 23:43). Een woord, dat eigenlijk reeds alles beslist.

Want dat het Paradijs, waaraan Jezus dacht, in den hemel te zoeken is, blijkt duidelijk en uit het feit, dat Jezus wist, naar zijn menselijke ziel, bij het sterven tot God te zullen gaan („Vader, in Uwe handen beveel ik mijnen Geest“) en uit wat de apostel Paulus in 2 Cor. 12:4, vergeleken met vs 2, daarvan zegt.

Verder wijs ik op den uitroep, waarmee Stefanus stierf: „Heere Jezus, ontvang mijnen geest“ (Hand. 7:59); op het saamvallen van het „uitwonen uit het lichaam“ en het „inwonen bij den Heere“, zooals dat blijkt uit 2 Cor. 5:8; op de zielen der martelaren, die na hun dood „onder het altaar“ zijn, in den hemel (Openb. 6:8); en, om nu maar niet meer te noemen op het „zalig zijn de dooden die in den Heere sterven, van nu aan — (d.w.z. van het oogenblik van hun sterven af — Openb. 14:3).

Uit deze schriftuurplaatsen zal vrager duidelijk zijn, dat de ziel van wie in Christus ontslaapt, aanstonds bij haar verscheiden uit dit leven tot Christus gaat, om in Zijn gemeenschap en in de volle gemeenschap Gods al dadelijk de zaligheid te smaken, die in den dag der opstanding, door de verheerlijking des lichaams, volmaakt zal worden.

Juist, zooals onze Heidelb. Catechismus het zoo onnavolgbaar schoon belijdt in Zondag 22, als daar op de vraag: Wat geloofst gij van de wederopstanding des vleesches? het antwoord volgt: Dat niet alleen mijn ziel na dit leven van stonden aan tot Christus, haar Hoofd, zal opgenomen worden, maar dat ook dit mijn lichaam, door de kracht van Christus opgewekt zijnde, wederom met mijne ziel vereenigd en aan het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden“.

Een antwoord, dat ook hierom zoo kostelijk is, omdat het, door met dat „tot Christus, haar Hoofd“ ons den grond der hope die de Schrift ons

tier geweest der Tempeliers. Een onderaardsch verwulft is de schatkamer geweest waarin zij het goud bewaarden, dat indertijd de hebzucht van Philippe le Bel dèrmate opwekte, dat hij in een monsterproces alle tachtig tempelridders tot de brandstapel deed veroordeelen. Van een der tempelridders is de oude man, Monsieur de Vauvert, de laatste nakomeling. Dikke boeken over die aloude, doorluchte en door lijden geheiligde orde, en over het proces dat de vernietiging over haar bracht, heeft de oude edelman nog in menigte. Als een grijsaard die jaren achtereen in volstrekte eenzaamheid heeft geleefd, hangt hij met heel zijn hart aan het verleden, dat hij niet anders ziet dan in de gouden glansen van stervend getij en ondergaande zon, en dat zijn edelmoedig hart bekranst met heldeneer en ridderdeugd. Voor hem zijn de middeleeuwen het onvergelykelijke tijdperk van geloof en van saamhoorigheid. Geloof, liefde tot God, Saamhoorigheid, liefde tot den naaste. Alle redeneringen welke de jonge student, die zijn geschiedenis goed kent, telkens geneigd is tegenover de geschiedbeschouwing van zijn ouden gastheer te stellen, bezwijken voor diens enthousiasme. De torenkamer, waarin de gast zijn intrek heeft mogen nemen, raakt vol van dikke, in perkament gebonden, stoffige boeken, waarin de wonderbare odysee van de Graal en de ridders van de ronde tafel.

Vol van de romantiek, die uit deze folianten opstijgt en welke er van het oude kasteel met zijn have en bewoners uitgaat, nestelt zich in zijn hart een wilde droom, welke hem de verklaring zou geven van de buitensporige vriendelijkheid waarmee Monsieur de Mauvert hem tegemoet is getreden. De burchtheer heeft een kleindochtertje of een nientje uit te huwelijken en hij heeft den bruidegom zijner oude droomen in hem

opent, of gemeensch. ziel die b. Heerlijk. Werd z. leven. B.

VAL

Het

Uit de v. duidelijk, eischt is.

a. Enkel de — het naar-waar getuige bovendien deskundig.

b. Goede zoek nood komt, van

Wij bez. Prof. Wat 26 Mei 193

richting v. onderzoek

Zij is in schreven: 26 Mei j.l.

in een int. Van Wa

de Rechten maakt en, denten mij

laet. Aan zoc

vast! In de e

soort van de volgend

hoe staat l. zijn waarn

zijn suggest. Zijn dit

moet ook vooral op

mogelijke denz bij h

een bepaalt te trekken,

die behoef vloed. Zelf

neche pers dat ze het

heel de st. Is op de

kregen, da. genanalyseer

deskundige ringen leid

die stukken voorbeeld

gevonden, I. student har

ontwaakte in de sloth

grieten, ma. onluuchtere

eenige vrou. M. de Mauv

eenige toov. Neen, nij

zelfs de lie. En hier ral

De oude van een ui

schat gevor in al hare

lijden gelou blimeerde z

dat God de den Almacl